

FİİLLER

Varlıkların bir zaman ve mekan kapsamı dahilinde bulundukları her türlü hareket, durum, oluş ve kılışları bildiren sözcüklere **fiil** denir.

Bir kelimenin fiil olup olmadığını anlamak için:

“-me /-ma” olumsuzluk eki ya da “-mak / -mek” mastar eki kullanılır.

- › Anlat-
- › Gel-
- › Sev-

- › Anlamlarına Göre Fiiller
- › Yapılarına Göre Fiiller
- › Çekimli Fiiller

ANLAMLARINA GÖRE FİİLLER

Anlamına Göre Fiiller

- a) İş (Kılış) Fiilleri
- b) Durum Fiilleri
- c) Oluş Fiilleri

➔ İş (Kılış) Fiilleri:

Öznenin kendi isteği ile gerçekleşen ve öznenin bir nesneyi etkilediği fiillerdir.

- › “Neyi, kimi” sorularına cevap verirler.
- › Fiilin önüne “Onu” sözcüğünü getirdiğimizde anlamlı olur.

Şampiyonluk maçını tekrar seyretti.

Onu seyretti

Neyi seyretti?

- Okumak
- Atmak

➔ Durum Fiilleri:

Fiilde belirtilen hareketin bir özne tarafından herhangi bir nesneyi etkilemeden yapılmasına “**Durum fiili**” denir.

- › Nesne alamadıklarından geçişsizdir.

- › “Neyi, kimi” sorularına cevap vermez.

- › Fiilin önüne “Onu” sözcüğü gelmez.

Onu görünce hiç durmadan ağladı.

Okula kadar yürüdü.

Onu ağladı

Neyi ağladı?

- Gül(mek)
- Üşü(mek)

➔ Oluş Fiilleri:

Zaman içinde bir varlıkta kendiliğinden gerçekleşen değişikliği ifade eden fiillerdir. Oluş fiillerinde daha çok “zaman içerisinde kendiliğinden olma” söz konusudur.

- › “Neyi, kimi” sorularına cevap vermez.
- › Fiilin önüne “Onu” sözcüğü gelmez.

Masada unuttuğumuz ekmekler bayatladı.

(Bayatlama eylemi zaman içinde kendiliğinden olduğundan oluş fiilidir.)

Sigara içmekten tırnaklar sarardı.

(Sararmak zaman içinde kendiliğinden gerçekleştiğinden oluş fiilidir.)

- Paslan(mak)
- Küflen(mek)

YAPILARINA GÖRE FİİLLER

➔ 1) Basit Fiiller

Yalın hâldeki (kök) ya da sadece fiil çekim eki almış fiillere denir.

Geçen yıl yurt dışına gitmişlerdi.

➔ 2) Türemiş Fiiller

İsim ya da fiil kök ve gövdelerinden yapım ekleri ile türetilmiş fiil denir.

➔ 1) İsimden Türemiş Fiiller:

Yabancı + laş + mak

➡ 2) Fiilden Türemiş Fiiller:

Gör + ün + mek

➡ 3) Birleşik Fiiller

İki ya da daha fazla kelimeden oluşan fiillere birleşik fiil denir. Birleşik fiiller yapılaş şekillerine göre üçe ayrılır:

➡ a) Yardımcı Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller:

İsim soylu bir kelime ile bir yardımcı fiilden oluşan birleşik fiillerdir. (et-, ol-, buyur-, eyle-, kıl) İsim + Yardımcı Fiil

- Yardım et(mek)
- Pişman ol(mak)
- Namaz kıl(mak)

➡ b) Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller:

Bir isim ya da isim soylu sözcüğün bir fiil ile kalıplaşmasıyla ortaya çıkan fiillerdir.

Bu tür birleşik fiillerde kelimelerin biri ya da hepsi gerçek anlamından uzaklaşmış olabilir.

- Göz koy(mak)
- Başvur(mak)
- Gözden düş(mek)

➡ c) Kurallı Birleşik Fiiller:

Bu tipteki birleşik fiiller iki eylemin birleşmesinden ve kalıplaşmasından ortaya çıkan “yeterlik, tezlik, yaklaşma, sürerlik” anlamı katan fiillerdir.

Yeterlilik Fiiller: Fiil + bilmek şeklinde kalıplaşır:

Geçebilmek

Tezlik Fiilleri: Fiil + evermek şeklinde kalıplaşır:

Bırakırver+mek

Süreklilik Fiilleri: Fiil + edurmak, -ekalmak, -egelmek şeklinde kalıplaşır. Başlayadur+mak

Yaklaşma Fiilleri: Fiil + -eyaz şeklinde kalıplaşır: Düşeyaz+mak

ÇEKİMLİ FİİL

Bir eylemin **kimin tarafından ve ne zaman** gerçekleşti-rildiğinin belli olmasına “**Çekimli Fiil**” denir.

Okumak / Okuyorum

Okumak kip ve şahıs eki olmadığından çekimli fiil değildir.

Oku-yor-um -yor kip + -um şahıs eki aldığından çekimli fiildir.

Fiil kök/gövdesi +Kip Eki +Şahıs Eki = Ç e - kimli Fiil

İzle	+yor	+sun	çekimli fiil
Kal	+acak	+ım	çekimli fiil
Bak	-ar	+lar	çekimli fiil
uyu	+muş	+uz	çekimli fiil

Basit Zamanlı Fiilleri Birleşik Zamanlı Yapmak

Basit Zamanlı Fiil: Yalnızca tek kip almış fiillerdir:

- Geli-yor

Birleşik Zamanlı Fiil: İki kip almış fiillerdir:

- Geliyor- muş

➡ **Birleşik Zamanlı fiiller üç farklı şekildedir:**

1. Hikâye birleşik zamanlı fiiller (i-di)
2. Rivayet birleşik zamanlı fiiller (i-miş)
3. Şart birleşik zamanlı fiiller (i-se)

